

สรุปผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การจัดทำรายงานควบคุมภายในของสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

องค์ความรู้ที่ ๑ ตามแผนการจัดการความรู้ของสำนักพัฒนาระบบบริหาร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๔

วันจันทร์ที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ เวลา ๑๕.๓๐ น. ณ ห้องประชุมสำนักพัฒนาระบบบริหาร

รายชื่อผู้เข้าร่วม

๑. นายสุรพงษ์ เจียสกุล	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนเชี่ยวชาญ
๒. นางสาวมาลินี สุทธิรัตน์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
๓. นายสายชล มีบำรุง	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
๔. นายธิตี โลหะปิยะพรรณ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
๕. นางสาวนฤมล อติเรกโชติกุล	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
๖. นางสาววิลาสินี บุญเวียง	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๗. นางสาวจิรนนท์ ยอดดำ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๘. นางสาวมณฑิลา เนียมประเสริฐ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๙. นางสาวกฤษยา บริบูรณ์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๑๐. นางสาวมณฑิลา ตรีสุวรรณ	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
๑๑. นางสาวเดือนรุ่ง สิงห์เทพ	เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน
๑๒. นางสาวสุรีย์พร ศรีเย็น	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
๑๓. นางสาวอรพรรณ ทนใจ	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
๑๔. นางสาวจิราภา วงศ์พิสุทธิไพศาล	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
๑๕. นางสาวจารุภัทร จิตราวิริยะกุล	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
๑๖. นางสาวชมพูนุช ลอยแก้ว	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล

รายชื่อผู้นำเสนอ นางสาวดวงพร ศรีไพจิตร

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ

เนื้อหาโดยสรุป

ส่วนที่ ๑ กรอบแนวคิดและมาตรฐานการควบคุมภายใน

๑. ความหมาย

๒. วัตถุประสงค์ของการควบคุมภายใน ได้แก่ ด้านการดำเนินงาน ด้านการรายงานทางการเงิน ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

๓. แนวคิดของการควบคุมภายใน เป็นกระบวนการที่เป็นส่วนหนึ่งในการปฏิบัติงาน โดยมีบุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วม เพื่อให้ความมั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่าการปฏิบัติงานจะบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

๔. การจัดวางระบบการควบคุมภายใน

๔.๑ การกำหนดหรือออกแบบระบบการควบคุมภายในที่มีประสิทธิผล โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ ค้นหาความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญ พิจารณากิจกรรมการควบคุมที่มีอยู่แล้ว ระบุกิจกรรมการควบคุมใหม่เพื่อป้องกันความเสี่ยงหรือลดความเสี่ยงที่เหลือให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ประเมินการต้นทุนที่ต้องใช้ของการดำเนินกิจกรรมซึ่งต้องไม่สูงกว่าประโยชน์ที่ได้รับ จัดทำแผนการดำเนินกิจกรรมการควบคุม ดำเนินกิจกรรมการควบคุมและติดตามผล

๔.๒ แนวทางการกำหนดหรือออกแบบระบบการควบคุมภายใน โดยมี ๒ วิธี วิธีทั่วไป โดยเป็นการระบุการควบคุมสำหรับงาน/กิจกรรมทั่วไป และวิธีเฉพาะ เป็นการระบุการควบคุมสำหรับงาน/กิจกรรมที่แตกต่างจากงาน/กิจกรรมทั่วไป

๕. มาตรฐานการควบคุมภายใน ประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ ได้แก่

๕.๑ สภาพแวดล้อมการควบคุม ประกอบด้วย

๑) ประสิทธิภาพและรูปแบบการบริหาร

๒) ความซื่อสัตย์และจริยธรรม

- ๓) ความรู้ ทักษะ และความสามารถของบุคลากร
- ๔) โครงสร้างองค์กร
- ๕) การมอบอำนาจและหน้าที่ความรับผิดชอบ
- ๖) นโยบายวิธีบริหารด้านบุคลากร
- ๗) กลไกการติดตามการตรวจสอบการปฏิบัติงาน

๕.๒ การประเมินความเสี่ยง ประกอบด้วย การระบุปัจจัยเสี่ยง และวิเคราะห์ความเสี่ยงอย่างเป็นระบบในการตัดสินใจ รวมถึงการจัดลำดับความสำคัญว่าเหตุการณ์ใดหรือเงื่อนไขข้อใดที่จะมีผลกระทบต่อการไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน โดยการวิเคราะห์ระดับความเสี่ยงจากการประเมินโอกาสที่จะเกิดขึ้นและผลกระทบที่ได้รับ และกำหนดวิธีการจัดการความเสี่ยง

๑) ประเภทของความเสี่ยง แบ่งออกเป็น ๔ ประเภทคือ ด้านกลยุทธ์ การดำเนินงาน ด้านการเงิน ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ

๒) การจัดการความเสี่ยง การป้องกันหรือลดความเสี่ยงสามารถจัดการได้ โดยการหลีกเลี่ยง การแบ่งความรับผิดชอบ การลด การยอมรับ

๕.๓ กิจกรรมการควบคุม โดยให้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ และกิจกรรมอย่างเหมาะสม

๕.๔ สารสนเทศและการสื่อสาร โดยให้มีระบบเทคโนโลยี สารสนเทศรองรับ

๕.๕ การติดตามและประเมินผล

ส่วนที่ ๒ การประเมินผลการควบคุมภายใน

๑. กำหนดผู้รับผิดชอบ

๑) ระดับหน่วยรับตรวจ รับผิดชอบโดยคณะทำงานพัฒนาระบบการควบคุมภายใน สป.กษ.

๒) ระดับส่วนงานย่อย รับผิดชอบโดยคณะทำงานบริหารความเสี่ยงของสำนัก/กอง

๒. กำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการประเมิน ได้กำหนดขอบเขตการควบคุมภายในของ สป.กษ. ไว้ ๖ ด้าน ดังนี้

๑) การควบคุมด้านการจัดการ (งานตามภารกิจหน้าที่หลักที่รับผิดชอบ)

๒) การควบคุมด้านงบประมาณ เป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการตั้งงบประมาณ(จัดทำคำขอ) การบริหารและควบคุมงบประมาณ(การใช้จ่าย)

๓) การควบคุมด้านบริหารทรัพยากรบุคคล (งานบริหารและพัฒนาบุคลากร)ดำเนินการเกี่ยวกับการวางแผนอัตรากำลังคน การสรรหาบรรจุและแต่งตั้ง การพัฒนาทรัพยากรบุคคล การมอบหมายงานและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร การพิจารณาค่าตอบแทนสวัสดิการและธำรงรักษาบุคลากร

๔) การควบคุมด้านการเงินและทรัพย์สิน ดำเนินการเกี่ยวกับการวางระบบการควบคุมการรับ-จ่ายเงินทุกขั้นตอน นับตั้งแต่การรับเงิน การจ่ายเงิน การบันทึกบัญชี และการรายงานข้อมูลทางการเงิน และการควบคุมทรัพย์สินตั้งแต่กระบวนการวางแผนจัดหา การจัดซื้อจัดจ้าง การใช้ การเก็บรักษาและซ่อมบำรุง ตลอดจนการจำหน่ายทรัพย์สิน

๕) การควบคุมด้านการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ เป็นการควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับที่ทางราชการกำหนดและมีการกำกับดูแลและป้องกันความเสียหาย โดยดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ การกำกับดูแลและป้องกันการเสียหาย

๖) การควบคุมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ดำเนินการเกี่ยวกับด้านการบริหารจัดการข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านอุปกรณ์ Hardware, Application Software ระบบเครือข่ายและความปลอดภัย ด้านระบบงาน

๓. ศึกษาและทำความเข้าใจโครงสร้างการควบคุมภายใน

คณะกรรมการทุกระดับที่ทำงานหน้าที่ในการประเมินผลการควบคุมภายใน ศึกษาและทำความเข้าใจ โครงสร้างการควบคุมภายใน วัตถุประสงค์วิธีการและรูปแบบของระบบการควบคุมภายใน

๔. จัดทำแผนการประเมินผลการควบคุมภายใน

๑) กำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละระดับ

๒) ศึกษาและทำความเข้าใจระเบียบและแนวทางการดำเนินงาน

๓) คณะทำงานพัฒนาระบบการควบคุมภายในของ สป.กษ. ประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจแนวทางการดำเนินงาน

๔) หน่วยงานระดับสำนัก/กอง ประเมินผลและจัดทำรายงานการควบคุมภายในระดับส่วนงานย่อย(สำนัก/กอง)

๕) สำนักพัฒนาระบบบริหารติดตาม รวบรวมรายงาน วิเคราะห์ประมวลข้อมูล และประเมินผลการควบคุมภายในตามแนวทาง เพื่อจัดทำร่างรายงานการควบคุมภายในระดับหน่วยรับตรวจสอบ คณะทำงานพัฒนาระบบการควบคุมภายในของ สป.กษ. พิจารณา

๖) สำนักตรวจสอบภายในจัดทำรายงานผลการสอบทานการประเมินผลการควบคุมภายในของผู้ตรวจสอบภายใน(แบบ ปส.) เสนอหัวหน้าส่วนราชการประกอบการพิจารณารายงานการควบคุมภายในระดับหน่วยรับตรวจสอบ

๗) สำนักพัฒนาระบบบริหารเสนอรายงานผลการควบคุมภายในระดับหน่วยรับตรวจสอบต่อหัวหน้าส่วนราชการเพื่อพิจารณาลงนามรายงาน และจัดส่งรายงานให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงาน ก.พ.ร. และค.ต.ป.ประจำกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๕. การประเมินผลและจัดทำรายงานการควบคุมภายใน

๑) ระดับส่วนงานย่อย

๑.๑) รายงานผลการประเมินองค์ประกอบของการควบคุมภายใน (แบบ ปย.๑) เป็นการประเมินมาตรฐานการควบคุมภายใน ๕ องค์ประกอบของระดับส่วนงานย่อย โดยประเมินจากแบบประเมินองค์ประกอบการควบคุมภายใน (แบบภาคผนวก ก)

๑.๒) รายงานการประเมินผลและการปรับปรุงการควบคุมภายใน (แบบ ปย.๒) เป็นการบันทึกกระบวนการในการประเมินผลการควบคุมภายใน ระบุการควบคุมที่มีอยู่ การประเมินผลการควบคุม ความเสี่ยงที่ยังมีอยู่ การควบคุมภายในที่ต้องปรับปรุงและผู้รับผิดชอบ โดยเป็นการประเมินการควบคุมภายในที่มีอยู่ของกิจกรรมต่างๆ ทั้งหมดที่หน่วยงานรับผิดชอบ

๑.๓) รายงานผลการติดตามการปฏิบัติตามแผนการปรับปรุงการควบคุมภายในของปี ๒๕๕๓ ระดับส่วนงานย่อย (แบบติดตาม ปย.๒) (รอบ ๖ เดือน และ ๑๒ เดือน) เป็นการติดตามความก้าวหน้าของผลการดำเนินงานตามแผนการปรับปรุงการควบคุมภายในของงวดก่อน (ตามแผนซึ่งจัดทำรอบสิ้นปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๓) โดยคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงของสำนัก/กองดำเนินการ

๑.๔) รายงานผลการวิเคราะห์จุดอ่อน/ความเสี่ยงของระบบการควบคุมภายในของปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ ของส่วนงานย่อย (แบบฟอร์มที่ ๒) เป็นการวิเคราะห์จุดอ่อน/ความเสี่ยงของระบบการควบคุมภายในของปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๓ ที่ยังคงปรากฏอยู่ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๔

๒) ระดับหน่วยรับตรวจสอบ

๒.๑) หนังสือรับรองการประเมินผลการควบคุมภายใน (แบบ ปอ. ๑) เป็นการรับรองการควบคุมภายใน เพื่อให้ความเห็นว่าระบบการควบคุมภายในที่ใช้อยู่มีประสิทธิภาพ และมีความเพียงพอที่จะสนับสนุนการดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ หรือไม่เพียงใด ซึ่งกรณีมีจุดอ่อนที่มีนัยสำคัญ และเสนอแนวทางแก้ไขประเด็นจุดอ่อนดังกล่าว

๒.๒) รายงานผลการประเมินองค์ประกอบของการควบคุมภายใน (แบบ ปอ.๒) เป็นการประเมินมาตรฐานการควบคุมภายใน ๕ องค์ประกอบของระดับหน่วยรับตรวจ โดยประเมินจากแบบประเมินองค์ประกอบการควบคุมภายใน (แบบภาคผนวก ก)

๒.๓) รายงานแผนการปรับปรุงการควบคุมภายใน (แบบ ปอ.๓) เป็นการนำเสนอจุดอ่อนของระบบการควบคุมภายในหรือความเสี่ยงที่ยังมีอยู่ พร้อมแผนการปรับปรุงระบบการควบคุมภายใน โดยจัดทำรายงานเฉพาะความเสี่ยงที่ร้ายแรงที่ระบบการควบคุมภายในไม่สามารถลดความเสี่ยงจากข้อผิดพลาดหรือความเสียหายในระดับที่ยอมรับได้ และฝ่ายบริหารไม่สามารถตรวจพบได้ทันกับสถานการณ์

๒.๔) รายงานผลการติดตามการปฏิบัติตามแผนการปรับปรุงการควบคุมภายในของปี ๒๕๕๓ ระดับหน่วยรับตรวจ (แบบติดตาม ปอ.๓) (รอบ ๖ เดือน และ ๑๒ เดือน) เป็นการติดตามความก้าวหน้าของผลการดำเนินงานตามแผนการปรับปรุงการควบคุมภายในของงวดก่อน (ตามแผนซึ่งจัดทำรอบสิ้นปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๓)

๒.๕) รายงานการประเมินการควบคุมภายในด้วยตนเองของหน่วยรับตรวจ (แบบฟอร์มที่ ๑) เป็นการประเมินแนวทางและวิธีการในการดำเนินงานจัดวางระบบการควบคุมภายในของหน่วยงานรับตรวจและส่วนงานย่อย

๒.๖) รายงานผลการวิเคราะห์จุดอ่อน/ความเสี่ยงของระบบการควบคุมภายในของปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๓ ของหน่วยรับตรวจ (แบบฟอร์มที่ ๒) เป็นการวิเคราะห์จุดอ่อน/ความเสี่ยงของระบบการควบคุมภายในของปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๓ ที่ยังคงปรากฏอยู่ในปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๔

๖. กรอบระยะเวลาการส่งรายงาน

๑) ระดับส่วนงานย่อย รอบ ๖ เดือน ภายในวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๔ และรอบ ๑๒ เดือน ภายในวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๔ ในรูปเอกสารและไฟล์ข้อมูลในแผ่นบันทึกข้อมูล

๒) ระดับหน่วยรับตรวจ รอบ ๖ เดือน ภายในวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๔ และรอบ ๑๒ เดือน ภายในวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

ผังขั้นตอนการจัดทำรายงานการควบคุมภายในระดับส่วนงานย่อย

ผังขั้นตอนการจัดทำรายงานการควบคุมภายในระดับหน่วยรับตรวจ

ส่วนที่ ๓ แผนการดำเนินงานการควบคุมภายใน

ผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

๑. การดำเนินงานการควบคุมภายในต้องรู้จักการประเมินตนเอง รู้ว่าอะไรที่เป็นความเสี่ยง แล้วจึงแก้ไข/จำกัดความเสี่ยงที่เหมาะสม

๒. การดำเนินงานการควบคุมภายในต้องศึกษาแนวทาง วางระบบ ขอบเขตการดำเนินงานให้ชัดเจน เพื่อให้ง่ายต่อการวิเคราะห์ ประมวลเป็นภาพรวม

๓. การประเมินผลการควบคุมภายใน ถ้าขั้นตอนการดำเนินงานมีความละเอียด ไม่มองข้ามกิจกรรมการดำเนินงานใด จะทำให้สามารถควบคุม/ป้องกันความเสี่ยงได้ในทุกขั้นตอน แต่ถ้าขั้นตอนการดำเนินงานมีความละเอียดมากจนเกินไป จะทำให้ไม่คุ้มค่ากับเวลา และเงินงบประมาณที่สูญเสียไปได้

๔. นำกระบวนการปฏิบัติงาน/กิจกรรม ตามแบบ ผ.๑ ของสำนักแผนงานและโครงการพิเศษ มาระบุลงในคอลัมน์ที่ ๑ ในด้านการจัดการของแบบ ปย.๒ เนื่องจากเป็นกิจกรรมการดำเนินงานของสำนัก/กองที่เป็นภารกิจหลักในการตอบสนองภารกิจของ สป.กษ. และเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงของ สป.กษ.

๕. การจัดทำรายงานผลการติดตามการปฏิบัติงานตามแผนการปรับปรุงการควบคุมภายในของปี ๒๕๕๓ ระดับส่วนงานย่อย (แบบติดตาม ปย.๒)

การประเมินสถานะการดำเนินการของกิจกรรมควบคุมในคอลัมน์ที่ ๖ แบ่งเป็น

★ = ดำเนินการแล้วเสร็จ

✓ = ดำเนินการแล้วเสร็จแต่ล่าช้ากว่ากำหนด

○ = อยู่ระหว่างดำเนินการ

× = ยังไม่ได้ดำเนินการ

โดยสถานะของการดำเนินการที่ต้องให้ความสำคัญ คือ อยู่ระหว่างดำเนินการและยังไม่ได้ดำเนินการ ซึ่งจะต้องเร่งรัดการดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปีงบประมาณ หรือตามกำหนดเสร็จที่ระบุในคอลัมน์ที่ ๕ หากยังไม่สามารถดำเนินการได้แล้วเสร็จภายในปีงบประมาณ ให้นำไประบุเป็นความเสี่ยงในรายงานการประเมินผลและการปรับปรุงการควบคุมภายใน (แบบ ปย.๒) ในการประเมินการควบคุมภายใน รอบ ๑๒ เดือน

๖. การจัดทำรายงานการประเมินผลและการปรับปรุงการควบคุมภายใน (แบบ ปย.๒)

๑) ระบุขั้นตอนการดำเนินงาน (กระบวนการปฏิบัติงาน/กิจกรรม ตามแบบ ผ.๑) ของกระบวนการปฏิบัติงาน/โครงการ/กิจกรรม/ด้านของงานที่ประเมิน (คอลัมน์ที่ ๑) ในแต่ละด้าน พร้อมทั้งระบุวัตถุประสงค์ของการควบคุม

๒) วิเคราะห์ว่า ในแต่ละขั้นตอนการดำเนินงานมี การควบคุมที่มีอยู่ (คอลัมน์ที่ ๒) อย่างไร และประเมินผลการควบคุม (คอลัมน์ที่ ๓) ที่ดำเนินการอยู่ ว่ามีความเพียงพอ เหมาะสมตามวัตถุประสงค์หรือไม่และสามารถควบคุมความเสี่ยงได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

๓) หากการประเมินผลการควบคุมแล้วพบว่า การควบคุมที่มีอยู่ไม่เหมาะสมและไม่เพียงพอ ต้องระบุได้ว่ามีความเสี่ยงที่เหลืออยู่ (คอลัมน์ที่ ๔) อะไรบ้าง รวมทั้งวิเคราะห์ว่าความเสี่ยงดังกล่าวมี โอกาสที่จะเกิดและมีผลกระทบมากน้อยเพียงใด

๔) กำหนดกิจกรรมการปรับปรุงการควบคุม (คอลัมน์ที่ ๕) ที่เหมาะสมและชัดเจน

๕) ระบุระยะเวลาแล้วเสร็จและผู้รับผิดชอบ(คอลัมน์ที่ ๖) ให้เหมาะสมกับกิจกรรม

๗. การประเมินผลการควบคุมภายในจะต้องประเมินในทุกขั้นตอนการดำเนินงานที่ระบุในคอลัมน์ที่ ๑ ของแบบ ปย.๒ ทุกรอบ ๑๒ เดือนในแต่ละปี แม้ว่าในปีงบประมาณที่ผ่านมา บางขั้นตอนการดำเนินงานจะไม่พบความเสี่ยง แต่เนื่องจากปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกอาจมีการเปลี่ยนแปลงในแต่ละปี และทำให้การดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนเกิดความเสี่ยงใหม่ได้